

Bruxelles, 6. listopada 2022.
(OR. en)

12521/22

Međuinstitucijski predmet:
2022/0289(NLE)

ENER 450
ENV 886
COMPET 710
TRANS 580
CONSOM 222
IND 346
ECOFIN 879
FISC 182

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: UREDBA VIJEĆA o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije

UREDBA VIJEĆA (EU) 2022/...

od ...

o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 122. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

budući da:

- (1) Od rujna 2021. cijene na tržištima električne energije vrlo su visoke. Kako je Agencija EU-a za suradnju energetske regulatora (ACER), uspostavljena Uredbom (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća¹, navela u svojoj konačnoj ocjeni modela veleprodajnog tržišta električne energije u Uniji iz travnja 2022., to je uglavnom posljedica visoke cijene plina, koji se upotrebljava kao ulazno gorivo za proizvodnju električne energije. Elektrane na prirodni plin često su potrebne kako bi se zadovoljila potražnja za električnom energijom kad je potražnja na najvećoj razini u danu ili kad količine električne energije proizvedene drugim tehnologijama, kao što su nuklearna energija, hidroenergija ili promjenjivi obnovljivi izvori energije, nisu dostatne za zadovoljavanje potražnje. Eskalacija agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, ugovorne stranke Ugovora o Energetskoj zajednici², od veljače 2022. dovela je do znatnog pada opskrbe plinom. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine rezultirao je i nesigurnošću u pogledu opskrbe drugim sirovinama, kao što su ugljen i sirova nafta, koji se upotrebljavaju u postrojenjima za proizvodnju električne energije. To je dovelo do znatnog dodatnog povećanja cijene električne energije i njezine volatilnosti.

¹ Uredba (EU) 2019/942 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o osnivanju Agencije Europske unije za suradnju energetske regulatora (SL L 158, 14.6.2019., str. 22.).
² SL L 198, 20.7.2006., str. 18.

- (2) Nedavno znatno smanjenje razina isporuke plina i sve veći poremećaji u opskrbi plinom iz Rusije ukazuju na to da postoji znatan rizik od potpunog zaustavljanja opskrbe ruskim plinom u bliskoj budućnosti. Kako bi se povećala sigurnost opskrbe energijom u Uniji, Vijeće je donijelo Uredbu (EU) 2022/1369¹, kojom se predviđa dobrovoljno smanjenje potražnje za prirodnim plinom za najmanje 15 % od 1. kolovoza 2022. do 31. ožujka 2023. i Vijeću daje mogućnost proglašenja uzbunjivanja na razini Unije u pogledu sigurnosti opskrbe plinom, čime se aktivira obvezno smanjenje potražnje za plinom na razini Unije.

¹ Uredba (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

- (3) Istodobno, iznimno visoke temperature tijekom ljeta 2022. povećale su potražnju za električnom energijom za hlađenje, što je dodatno opteretilo proizvodnju električne energije, dok je istodobno proizvodnja električne energije iz određenih tehnologija bila znatno ispod povijesnih razina zbog tehničkih okolnosti i vremenskih uvjeta. To je uglavnom bila posljedica izvanredne suše koja je dovela do: i. manjka u proizvodnji električne energije u nuklearnim elektranama u različitim državama članicama zbog nedostatka dostupne vode za hlađenje; ii. manjka proizvodnje hidroenergije; i iii. niskog vodostaja velikih rijeka, što je negativno utjecalo na prijevoz sirovina koje se upotrebljavaju kao ulazno gorivo za proizvodnju električne energije. Ta dosad nezabilježena situacija znači da su količine električne energije proizvedene u elektranama na prirodni plin i dalje bile konstantno visoke, što je doprinijelo iznimno i neuobičajeno visokim veleprodajnim cijenama električne energije. Unatoč smanjenoj dostupnosti proizvodnih kapaciteta u nekim državama članicama, razmjena električne energije među državama članicama pomogla je da se izbjegnu incidenti u području sigurnosti opskrbe i doprinijela ublažavanju volatilnosti cijena na tržištima Unije, čime se povećala otpornost svih država članica na cjenovne šokove.

- (4) Porast cijena na veleprodajnim tržištima električne energije doveo je do naglog povećanja maloprodajnih cijena električne energije te se očekuje da će se njihov rast nastaviti uoči predstojeće sezone grijanja i postupno se odraziti na većinu potrošačkih ugovora. Naglo povećanje cijena plina i posljedična potražnja za alternativnim gorivima doveli su i do povećanja cijena drugih sirovina, kao što su cijene sirove nafte i ugljena.
- (5) Trenutačna energetska kriza negativno je utjecala na sve države članice, iako u različitoj mjeri. Veliko povećanje cijena energije znatno doprinosi općoj inflaciji u europodručju i usporava gospodarski rast u Uniji.
- (6) Stoga je potreban brz i koordiniran odgovor na razini Unije. Uspostavom hitne intervencije omogućilo bi se privremeno ublažavanje rizika da cijene električne energije i troškovi električne energije za krajnje kupce dosegnu još neodrživije razine te da države članice donesu nekoordinirane nacionalne mjere, kojima bi se mogla ugroziti sigurnost opskrbe na razini Unije te dodatno opteretiti industrija i potrošači u Uniji. Potreban je koordiniran napor država članica, u duhu solidarnosti među njima, tijekom zimske sezone 2022. – 2023. kako bi se ublažio učinak visokih cijena energije i osiguralo da trenutačna kriza ne dovede do trajne štete za potrošače i gospodarstvo, uz istodobno očuvanje održivosti javnih financija.

- (7) Trenutačni poremećaji u opskrbi plinom, smanjena dostupnost određenih elektrana i posljedični učinci na cijene plina i električne energije predstavljaju ozbiljnu poteškoću u opskrbi plinom i električnom energijom kao energetske proizvode u smislu članka 122. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Postoji ozbiljna opasnost da bi se situacija u zimskoj sezoni 2022. – 2023. mogla dodatno pogoršati u slučaju daljnjih poremećaja u opskrbi plinom i hladne zime, zbog čega bi se povećala potražnja za plinom i električnom energijom. Takvo dodatno pogoršanje moglo bi dovesti do većeg pritiska da se povećaju cijene plina i drugih energetske sirovina, što bi utjecalo na cijene električne energije.
- (8) Poremećaj na energetske tržištu, koji je prouzročio jedan od glavnih sudionika na tržištu koji je umjetno smanjio opskrbu plinom u kontekstu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, i hibridni rat koji se na taj način provodi doveli su do krizne situacije koja iziskuje donošenje niza hitnih, privremenih i izvanrednih mjera gospodarske prirode za suzbijanje nepodnošljivih učinaka na potrošače i poduzeća. Ta krizna situacija, ako se ne riješi ubrzo, može imati ozbiljne štetne učinke na inflaciju, likvidnost operatora tržišta i gospodarstvo u cjelini.
- (9) Potreban je jedinstven i dobro koordiniran odgovor na razini Unije kako bi se suzbilo veliko povećanje cijena električne energije i njihov utjecaj na kućanstva i industriju. Nekoordinirane nacionalne mjere mogle bi utjecati na funkcioniranje unutarnjeg energetskeg tržišta, ugroziti sigurnost opskrbe i dovesti do daljnjeg povećanja cijena u državama članicama koje su najviše pogođene krizom. Zaštita cjelovitosti unutarnjeg tržišta električne energije stoga je ključna za očuvanje i jačanje potrebne solidarnosti među državama članicama.

- (10) Iako bi neke od njih mogle biti izloženije učincima poremećaja u opskrbi ruskim plinom i posljedičnom povećanju cijena, sve države članice mogu odgovarajućim mjerama za smanjenje potražnje doprinijeti ograničavanju gospodarske štete prouzročene takvim poremećajem. Smanjenje potražnje za električnom energijom na nacionalnoj razini može imati pozitivan učinak na cijene električne energije na razini Unije jer su tržišta električne energije povezana, stoga uštede u jednoj državi članici koriste i drugim državama članicama.
- (11) Nekoordinirano određivanje gornje granice tržišnih prihoda od električne energije koju su proizveli proizvođači s nižim graničnim troškovima kao što su proizvođači energije iz obnovljivih izvora, nuklearne energije i lignita („inframarginalni proizvođači”) može dovesti do znatnih razlika među proizvođačima u Uniji jer se proizvođači natječu diljem Unije na povezanom tržištu električne energije. Obvezivanje na uvođenje zajedničke gornje granice tržišnih prihoda od inframarginalnih proizvođača na razini Unije trebalo bi omogućiti izbjegavanje takvih razlika. Nadalje, zbog ograničenih financijskih sredstava ne mogu sve države članice u istoj mjeri podupirati potrošače, dok istodobno neki proizvođači električne energije mogu i dalje ostvarivati znatne viškove prihoda. Međusobnom solidarnošću država članica, s pomoću gornje granice tržišnih prihoda na razini Unije, državama članicama trebali bi se osigurati prihodi za financiranje mjera potpore krajnjim kupcima električne energije, kao što su kućanstva, mala i srednja poduzeća („MSP-ovi”) te energetske intenzivne industrije, uz istodobno očuvanje cjenovnih signala na tržištima diljem Unije i očuvanje prekogranične trgovine.

- (12) S obzirom na iznimno povećanje maloprodajnih cijena plina i električne energije, državne i javne intervencije za zaštitu potrošača od posebne su važnosti. Međutim, utjecaj nestašica plina na cijene električne energije, kao i mogućnost financiranja mjera potpore iz državnog proračuna, razlikuju se među državama članicama. Ako samo neke države članice s dostatnim sredstvima mogu zaštititi kupce i opskrbljivače, došlo bi do ozbiljnog narušavanja unutarnjeg tržišta. Jedinstvena obveza prijenosa viška prihoda na potrošače omogućila bi svim državama članicama da zaštite svoje potrošače. Pozitivan učinak na cijene energije povoljno bi se odrazio na međupovezano energetska tržište Unije te bio također doprinio smanjenju stope inflacije. Stoga bi, u duhu solidarnosti, mjere donesene u jednoj državi članici trebale, na međupovezanom tržištu Unije, imati pozitivan učinak i u drugim državama članicama.
- (13) U trenutačnoj situaciji čini se primjerenim poduzeti mjere na razini Unije uvođenjem solidarnog doprinosa za poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija kako bi se ublažili izravni gospodarski učinci naglog porasta cijena energije na proračune javnih tijela, krajnje kupce i poduzeća u cijeloj Uniji. Takav solidarni doprinos trebao bi biti izvanredan i strogo privremen.

- (14) Solidarni doprinos primjereno je sredstvo za rješavanje pitanja viška dobiti u slučaju nepredviđenih okolnosti. Ta dobit ne odgovara redovnoj dobiti koju bi poduzeća ili stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija ostvarili ili bi mogli očekivati u uobičajenim okolnostima da nije došlo do nepredvidivih događaja na energetske tržištima. Stoga je uvođenje solidarnog doprinosa zajednička i koordinirana mjera kojom se u duhu solidarnosti nacionalnim tijelima omogućuje ostvarivanje dodatnih prihoda za pružanje financijske potpore kućanstvima i poduzećima koja su teško pogođena naglim porastom cijena energije, uz istodobno osiguravanje jednakih uvjeta u cijeloj Uniji. On bi se trebao primjenjivati usporedno s uobičajenim porezom na dobit koji svaka država članica naplaćuje dotičnim poduzećima.
- (15) Kako bi se osigurala koherentnost u svim područjima energetske politike, mjere predviđene u ovoj Uredbi trebale bi djelovati kao skup međuovisnih mjera koje se međusobno dopunjuju. Sve države članice trebale bi moći ciljano podupirati potrošače viškovima prihoda koji proizlaze iz primjene gornje granice tržišnih prihoda, smanjenjem potražnje za električnom energijom, čime se doprinosi smanjenju cijena energije, te prihodima od solidarnog doprinosa uvedenog za poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija. Manja potražnja istodobno bi trebala imati pozitivne učinke u smislu smanjenja rizika za sigurnost opskrbe, u skladu s ciljevima utvrđenima u Direktivi (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća¹.

¹ Direktiva (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU (SL L 158, 14.6.2019., str. 125.).

- (16) Države članice trebale bi stoga nastojati smanjiti ukupnu bruto potrošnju električne energije svih potrošača, uključujući one koji još nisu opremljeni pametnim sustavima mjerenja ili uređajima koji im omogućuju praćenje potrošnje tijekom određenih sati u danu.
- (17) Kako bi se očuvale zalihe goriva za proizvodnju električne energije i posebno usmjerilo na sate s najvećom cijenom ili potrošnjom električne energije, u situaciji u kojoj proizvodnja električne energije na plin ima posebno važan utjecaj na graničnu cijenu, svaka država članica trebala bi smanjiti svoju bruto potrošnju električne energije tijekom utvrđenih vršnih sati.
- (18) Na temelju tipičnog profila potrošnje električne energije u vršnim satima, obvezujućim ciljem smanjenja potražnje od 5 % tijekom vršnih sati osiguralo bi se da se države članice konkretnije usmjere na potrošače koji mogu biti fleksibilni putem ponuda za smanjenje potražnje na satnoj osnovi, među ostalim putem neovisnih agregatora. Stoga bi aktivno smanjenje potražnje za električnom energijom od najmanje 5 % tijekom odabranih sati trebalo doprinijeti smanjenoj potrošnji goriva i ujednačenijoj raspodjeli potražnje po satima, što bi utjecalo na tržišne cijene po satu.

- (19) Države članice trebale bi imati diskrecijsko pravo odabrati odgovarajuće mjere za postizanje ciljeva smanjenja potražnje kako bi se u obzir uzele nacionalne posebnosti. Pri osmišljavanju mjera za smanjenje potražnje za električnom energijom države članice trebale bi osigurati da se njima ne ugrožavaju ciljevi Unije u pogledu elektrifikacije kako su navedeni u Komunikaciji Komisije od 8. srpnja 2020. naslovljenoj „Energija za klimatski neutralno gospodarstvo: strategija EU-a za integraciju energetskeg sustava”. Elektrifikacija je ključna za smanjenje ovisnosti Unije o fosilnim gorivima i osiguravanje dugoročne strateške autonomije Europske unije jer će se njome ograničiti razmjeri ove energetske krize i spriječiti buduće energetske krize. Mjere za smanjenje bruto potrošnje električne energije mogle bi uključivati nacionalne kampanje podizanja svijesti, objavljivanje ciljanih informacija o predviđenom stanju elektroenergetskog sustava, regulatorne mjere kojima se ograničava potrošnja energije u svrhe koje nisu ključne i ciljane poticaje za smanjenje potrošnje električne energije.
- (20) Pri utvrđivanju odgovarajućih mjera za smanjenje potražnje tijekom vršnih sati države članice trebale bi posebno razmotriti tržišne mjere kao što su dražbe ili natječajni programi, kojima bi mogle potaknuti smanjenje potrošnje na gospodarski učinkovit način. Kako bi se osigurale učinkovitost i brza provedba, države članice mogle bi iskoristiti postojeće inicijative i proširiti postojeće programe za razvoj upravljanja potrošnjom. Mjere koje se poduzimaju na nacionalnoj razini mogle bi uključivati i financijske poticaje ili naknadu pogođenim sudionicima na tržištu ako se uz očekivanu uobičajenu potrošnju postigne i osjetno smanjenje potražnje.

- (21) Kako bi pomogla državama članicama i pružila im smjernice za ostvarenje potrebnih smanjenja potražnje utvrđenih u ovoj Uredbi, Komisija bi trebala olakšati razmjenu najboljih praksi među državama članicama.
- (22) S obzirom na izvanredan i iznenađan porast cijena električne energije i neposrednu opasnost od njihova daljnjeg rasta, potrebno je da države članice odmah utvrde mjere potrebne za postizanje smanjenja bruto potrošnje električne energije kako bi se olakšalo brzo smanjenje cijena i smanjila upotreba fosilnih goriva.
- (23) Na veleprodajnom tržištu za dan unaprijed prvo se dispečiraju najjeftinije elektrane, ali cijenu koju dobivaju svi sudionici na tržištu određuje posljednja elektrana potrebna za pokrivanje potražnje, a to je elektrana s najvišim graničnim troškovima kada se tržište poravna. Nedavni porast cijena plina i ugljena prouzročio je iznimno i trajno povećanje cijena po kojima se postrojenja za proizvodnju električne energije na plin i ugljen natječu na veleprodajnom tržištu za dan unaprijed. To je pak dovelo do iznimno visokih cijena na tržištu za dan unaprijed u cijeloj Uniji jer su to često elektrane s najvišim graničnim troškovima potrebnima za zadovoljavanje potražnje za električnom energijom.

- (24) S obzirom na ulogu cijene na tržištu za dan unaprijed kao referentne vrijednosti za cijenu na drugim veleprodajnim tržištima električne energije i činjenicu da svi sudionici na tržištu dobivaju ravnotežnu cijenu, tehnologije sa znatno nižim graničnim troškovima stalno su bilježile visoke prihode od početka vojne agresije Rusije na Ukrajinu u veljači 2022., koji su bili znatno iznad njihovih očekivanja pri donošenju odluke o ulaganju.
- (25) U situaciji u kojoj su potrošači izloženi iznimno visokim cijenama koje ujedno štete gospodarstvu Unije, potrebno je privremeno ograničiti izvanredne tržišne prihode proizvođača s nižim graničnim troškovima primjenom gornje granice tržišnih prihoda ostvarenih prodajom električne energije unutar Unije.
- (26) Kako bi se izbjeglo zaobilazanje primjene gornje granice tržišnih prihoda, države članice trebale bi uspostaviti učinkovite mjere kako bi osigurale da se gornja granica tržišnih prihoda učinkovito primjenjuje u situacijama u kojima su proizvođači dio skupine poduzeća.
- (27) Razina na kojoj je utvrđena gornja granica tržišnih prihoda ne bi trebala ugroziti sposobnost proizvođača na koje se primjenjuje, uključujući proizvođače energije iz obnovljivih izvora, da povrate svoje troškove ulaganja i operativne troškove te bi trebala očuvati i poticati buduća ulaganja u kapacitet potreban za dekarboniziran i pouzdan elektroenergetski sustav. Gornja granica tržišnih prihoda, kao jedinstvena gornja granica u cijeloj Uniji, najprikladnija je za očuvanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta električne energije jer se njome održava tržišno natjecanje utemeljeno na cijenama među proizvođačima električne energije koji upotrebljavaju različite tehnologije, posebno kad je riječ o obnovljivim izvorima energije.

- (28) Iako se povremene i kratkoročne visoke cijene mogu smatrati uobičajenom značajkom tržišta električne energije i nekim ulagateljima mogu biti korisne za povrat ulaganja u proizvodnju, ekstremno i trajno povećanje cijena zabilježeno od veljače 2022. znatno se razlikuje od uobičajenog stanja na tržištu s povremenim vršnim cijenama. Gornja granica tržišnih prihoda stoga ne bi trebala biti niža od razumnih očekivanja sudionika na tržištu u pogledu prosječne razine cijena električne energije u satima tijekom kojih je potražnja za električnom energijom bila na najvišoj razini prije agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. Prije veljače 2022. očekivanja u pogledu prosječne vršne cijene na veleprodajnom tržištu električnom energijom u posljednjim su desetljećima u cijeloj Uniji stalno bila znatno ispod 180 EUR po MWh, unatoč razlikama u cijenama električne energije među regijama u Uniji. Budući da je početna odluka o ulaganju sudionika na tržištu donesena na temelju očekivanja da će cijene u prosjeku biti ispod te razine tijekom vršnih sati, određivanje gornje granice tržišnih prihoda od 180 EUR po MWh predstavlja razinu koja je znatno iznad tih početnih tržišnih očekivanja. Očuvanjem marže na cijenu koju su ulagatelji mogli razumno očekivati potrebno je osigurati da gornja granica tržišnih prihoda ne bude u suprotnosti s početnom procjenom profitabilnosti ulaganja.
- (29) Nadalje, gornja granica tržišnih prihoda od 180 EUR po MWh dosljedno je viša, uključujući razumnu maržu, od trenutačnih srednjih troškova proizvodnje energije (LCOE) za relevantne tehnologije proizvodnje, čime se proizvođačima na koje se primjenjuje omogućuje da pokriju svoja ulaganja i operativne troškove. S obzirom na to da se gornjom granicom tržišnih prihoda ostavlja znatna razlika između razumnih srednjih troškova proizvodnje energije i gornje granice tržišnih prihoda, ne može se očekivati da će se njome narušiti ulaganja u nove inframarginalne kapacitete.

- (30) Gornju granicu tržišnih prihoda trebalo bi odrediti za tržišne prihode, a ne na ukupne prihode od proizvodnje (uključujući druge potencijalne izvore prihoda kao što je zajamčena poticajna premija) kako bi se izbjegao znatan utjecaj na početnu očekivanu profitabilnost projekta. Bez obzira na ugovorni oblik u kojem se može odvijati trgovina električnom energijom, gornja granica tržišnih prihoda trebala bi se primjenjivati samo na ostvarene tržišne prihode. To je potrebno kako bi se izbjeglo nanošenje štete proizvođačima koji zapravo ne ostvaruju koristi od trenutanih visokih cijena električne energije zbog toga što su svoje prihode zaštitili od fluktuacija na veleprodajnom tržištu električne energije. Stoga, u mjeri u kojoj postojeće ili buduće ugovorne obveze, kao što su ugovori o kupnji energije iz obnovljivih izvora i druge vrste ugovora o kupnji energije ili terminskih ugovora, rezultiraju tržišnim prihodima od proizvodnje električne energije do razine gornje granice tržišnih prihoda, ova Uredba ne bi trebala utjecati na takve prihode. Mjera kojom se uvodi gornja granica tržišnih prihoda stoga ne bi trebala odvratiti sudionike na tržištu od preuzimanja takvih ugovornih obveza.
- (31) Iako bi primjena gornje granice tržišnih prihoda u trenutku namire transakcija mogla biti učinkovitija, to možda neće uvijek biti moguće, primjerice zbog razlika u načinu na koji su veleprodajna tržišta električne energije organizirana u državama članicama i u različitim vremenskim okvirima. Kako bi se uzele u obzir nacionalne posebnosti i olakšala primjena gornje granice tržišnih prihoda na nacionalnoj razini, države članice trebale bi imati diskrecijsko pravo odlučiti hoće li je primjenjivati pri namiri razmjene električne energije ili nakon toga. Države članice također bi trebale i dalje moći pretfinancirati mjere potpore krajnjim kupcima električne energije i kasnije prikupljati tržišne prihode. Komisija bi državama članicama trebala pružiti smjernice za provedbu te mjere.

- (32) Gornja granica tržišnih prihoda trebala bi se primjenjivati na tehnologije s graničnim troškovima nižima od gornje granice tržišnih prihoda, kao što su primjerice energija vjetra, solarna energija, nuklearna energija ili lignit.
- (33) Gornja granica tržišnih prihoda ne bi se trebala primjenjivati na tehnologije s visokim graničnim troškovima povezanim s cijenom ulaznog goriva potrebnog za proizvodnju električne energije, kao što su elektrane na plin i ugljen, jer bi njihovi operativni troškovi bili znatno iznad razine gornje granice tržišnih prihoda, a njezina bi primjena ugrozila njihovu gospodarsku održivost. Kako bi se zadržali poticaji za ukupno smanjenje potrošnje plina, gornja granica tržišnih prihoda ne bi se trebala primjenjivati ni na tehnologije koje se izravno natječu s elektranama na plin kako bi se osigurala fleksibilnost elektroenergetskog sustava i koje se natječu na tržištu električne energije na temelju svojih oportunitetnih troškova, kao što su odgovor na potražnju i skladištenje.
- (34) Gornja granica tržišnih prihoda ne bi se trebala primjenjivati na tehnologije u kojima se kao ulazna goriva upotrebljavaju zamjenska goriva za prirodni plin, kao što je biometan, kako se ne bi ugrozila prenamjena postojećih elektrana na plin u skladu s ciljevima plana REPowerEU, utvrđenima osobito u Komunikaciji Komisije od 18. svibnja 2022. naslovljenoj „Plan REPowerEU” („plan REPowerEU”).
- (35) Kako bi se očuvali poticaji za razvoj inovativnih tehnologija, gornja granica tržišnih prihoda ne bi se trebala primjenjivati na demonstracijske projekte.

- (36) U nekim državama članicama prihodi koje ostvare neki proizvođači već su ograničeni državnim i javnim mjerama, kao što su zajamčene otkupne cijene i dvosmjerni ugovori za kompenzaciju razlike. Ti proizvođači ne ostvaruju koristi od povećanih prihoda koji su posljedica nedavnog porasta cijena električne energije. Stoga gornju granicu tržišnih prihoda ne bi trebalo primjenjivati na postojeće proizvođače koji podliježu toj vrsti državnih mjera, koje nisu bile donesene kao odgovor na trenutačnu energetska krizu. Slično tome, gornja granica tržišnih prihoda ne bi se trebala primjenjivati na proizvođače čiji tržišni prihodi podliježu drugim regulatornim mjerama koje poduzimaju javna tijela u okviru kojih se prihodi izravno prenose potrošačima.
- (37) Kako bi se osigurala učinkovita provedba gornje granice tržišnih prihoda, proizvođači, posrednici i relevantni sudionici na tržištu trebali bi dostaviti potrebne podatke nadležnim tijelima država članica i, prema potrebi, operatorima sustava i nominiranim operatorima tržišta električne energije. S obzirom na velik broj pojedinačnih transakcija za koje nadležna tijela država članica moraju osigurati provedbu gornje granice tržišnih prihoda, ta bi tijela trebala moći upotrijebiti razumne procjene za izračun gornje granice tržišnih prihoda.
- (38) Kako bi se riješile situacije u kojima primjena gornje granice tržišnih prihoda može utjecati na poticaje sudionika na tržištu za pružanje energije uravnoteženja ili redispečiranje i trgovanje u suprotnom smjeru, države članice trebale bi moći odlučiti da neće primjenjivati gornju granicu na tržišne prihode ostvarene prodajom električne energije na tržištu energije uravnoteženja i putem financijske naknade za redispečiranje i trgovanje u suprotnom smjeru.

- (39) Kako bi se uzela u obzir zabrinutost u pogledu sigurnosti opskrbe, države članice trebale bi imati mogućnost odrediti gornju granicu tržišnih prihoda na način koji proizvođačima električne energije omogućuje da zadrže 10 % viška prihoda iznad gornje granice tržišnih prihoda.
- (40) S obzirom na to da se kombinacija proizvodnje i struktura troškova postrojenja za proizvodnju električne energije znatno razlikuju među državama članicama, trebalo bi im dopustiti da zadrže ili uvedu nacionalne krizne mjere pod posebnim uvjetima.
- (41) Države članice posebno bi trebale zadržati mogućnost daljnjeg ograničavanja prihoda proizvođača na koje se primjenjuje gornja granica tržišnih prihoda i određivanja posebne gornje granice tržišnih prihoda ostvarenih prodajom električne energije proizvedene iz ugljena, čija cijena može biti znatno niža od cijene marginalnih tehnologija u nekim državama članicama. Kako bi se osigurala pravna sigurnost, državama članicama trebalo bi dopustiti i da zadrže ili uvedu nacionalne krizne mjere kojima se ograničavaju tržišni prihodi proizvođača koji ne podliježu gornjoj granici tržišnih prihoda na razini Unije.
- (42) Kako bi se osigurala sigurnost opskrbe, države članice trebale bi moći odrediti višu gornju granicu tržišnih prihoda za proizvođače koji bi inače podliježali gornjoj granici tržišnih prihoda na razini Unije, kada su njihovi troškovi ulaganja i operativni troškovi viši od gornje granice tržišnih prihoda na razini Unije.

- (43) Povećani trgovinski tokovi među zonama trgovanja zbog velikih razlika u cijenama među tim zonama povezanih s krizom doveli su do znatnog povećanja naknada za zagušenje u nekim državama članicama. Prihodi od zagušenja trebali bi se i dalje dodjeljivati kako bi se ispunili prioritetni ciljevi utvrđeni u članku 19. stavku 2. Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća¹. Međutim, državama članicama trebalo bi iznimno, u propisno opravdanim slučajevima i pod nadzorom njihovih regulatornih tijela, omogućiti da preostali višak prihoda izravno preraspodijele krajnjim kupcima električne energije umjesto da ih upotrebljavaju isključivo u svrhe iz članka 19. stavka 3. te uredbe.
- (44) S obzirom na to da primjenom gornje granice tržišnih prihoda ne mogu sve države članice u jednakoj mjeri podupirati svoje krajnje kupce zbog okolnosti povezanih s njihovom ovisnošću o uvozu električne energije iz drugih zemalja, potrebno je da države članice s neto uvozom električne energije koji je jednak ili veći od 100 % imaju pristup sporazumima o podjeli viška prihoda s glavnom državom članicom izvoznicom, u duhu solidarnosti. Takvi se sporazumi o solidarnosti također posebice potiču ako postoje neuravnoteženi trgovinski odnosi.

¹ Uredba (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije (SL L 158, 14.6.2019., str. 54.).

- (45) Poslovne i trgovačke prakse te regulatorni okvir u sektoru električne energije znatno se razlikuju od onih u sektoru fosilnih goriva. S obzirom na to da se određivanjem gornje granice tržišnih prihoda nastoje oponašati tržišni ishodi koje bi proizvođači mogli očekivati da su globalni lanci opskrbe od veljače 2022. normalno funkcionirali bez poremećaja u opskrbi plinom, potrebno je da se mjera koja se odnosi na proizvođače električne energije primjenjuje na prihode od proizvodnje električne energije. S druge strane, budući da je privremeni solidarni doprinos usmjeren na profitabilnost poduzeća i stalnih poslovnih jedinica iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija, koja se znatno povećala u usporedbi s prethodnim godinama, potrebno ga je primijeniti na njihovu dobit.
- (46) Države članice trebale bi osigurati da se višak prihoda koji proizlazi iz primjene gornje granice tržišnih prihoda u području električne energije prenese na krajnje kupce električne energije kako bi se ublažio učinak iznimno visokih cijena električne energije. Višak prihoda trebalo bi usmjeriti na kupce, uključujući i kućanstva i poduzeća, koji su posebno snažno pogođeni visokim cijenama električne energije. Bez predloženih mjera postoji rizik da će samo bogatije države članice imati dovoljno sredstava za zaštitu svojih potrošača, što bi dovelo do ozbiljnog narušavanja unutarnjeg tržišta.

- (47) Prihodi od određivanja gornje granice trebali bi pomoći državama članicama u financiranju mjera kao što su prijenosi prihoda, rabati na račune, naknada opskrbljivačima za opskrbu po cijeni nižoj od troškova, kao i ulaganja koja bi dovela do strukturnog smanjenja potrošnje, osobito električne energije iz fosilnih goriva. Kada se potpora dodjeljuje kupcima koji nisu kućanstva, oni bi trebali nastojati ulagati u tehnologije dekarbonizacije, uključujući energiju iz obnovljivih izvora, primjerice putem ugovorâ o kupnji energije ili izravnim ulaganjima u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ili ulagati u energetske učinkovitost.
- (48) Javne intervencije u cijene opskrbe električnom energijom u načelu predstavljaju mjeru kojom se narušava tržište. Takve se intervencije stoga mogu provoditi samo kao obveze pružanja javne usluge i trebale bi podlijegati posebnim uvjetima. Trenutačno su u skladu s Direktivom (EU) 2019/944 regulirane cijene moguće za kućanstva i mikropoduzeća, a moguće su, uključujući po cijeni nižoj od troškova, i za energetske siromašne i ugrožene kupce. Međutim, s obzirom na trenutačni izniman rast cijena električne energije, paket dostupnih mjera koje države članice imaju na raspolaganju za potporu potrošačima trebalo bi privremeno proširiti pružanjem mogućnosti proširenja reguliranih cijena na MSP-ove i dopuštanjem reguliranih cijena nižih od troškova. Takvo proširenje moglo bi se financirati određivanjem gornje granice tržišnih prihoda.

- (49) Važno je da se u primjeni reguliranih maloprodajnih cijena, ako su niže od troškova, ne diskriminira među opskrbljivačima te da im se ne nameću nepravedni troškovi. Opskrbljivačima bi stoga trebalo pravedno nadoknaditi troškove koje snose zbog opskrbe po reguliranim cijenama, ne dovodeći u pitanje primjenu pravila o državnim potporama. Trošak reguliranih cijena nižih od troškova trebao bi se financirati prihodima koji proizlaze iz primjene gornje granice tržišnih prihoda. Kako bi se izbjeglo da se takvim mjerama poveća potražnja za električnom energijom, a istodobno zadovolje energetske potrebe potrošača, regulirane cijene niže od troškova trebale bi obuhvaćati samo ograničenu količinu potrošnje. Ova Uredba ne bi trebala utjecati na režime u vezi s opskrbljivačem zadnjeg izbora ni na odabir država članica u pogledu opskrbljivača zadnjeg izbora.
- (50) Bez znatne promjene vlastite strukture troškova i povećanja svojih ulaganja, poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji ostvaruju najmanje 75 % prometa djelatnostima u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija zabilježile su naglo povećanje dobiti zbog iznenadnih i nepredvidivih okolnosti agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, smanjene opskrbe energijom i povećane potražnje zbog rekordno visokih temperatura.
- (51) Privremeni solidarni doprinos trebao bi djelovati kao mjera preraspodjele kako bi se osiguralo da dotična poduzeća koja su ostvarila višak dobiti zbog neočekivanih okolnosti proporcionalno doprinose ublažavanju energetske krize na unutarnjem tržištu.

- (52) Osnovu za izračun privremenog solidarnog doprinosa čini oporeziva dobit poduzeća i stalnih poslovnih jedinica koji su porezni rezidenti u Uniji u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija kako je utvrđeno u bilateralnim ugovorima ili nacionalnim poreznim propisima država članica za fiskalnu godinu koja počinje 1. siječnja 2022. ili nakon tog datuma i/ili 1. siječnja 2023. ili nakon tog datuma i tijekom njihova cijelog trajanja. Države članice koje oporezuju samo raspodijeljenu dobit trgovačkih društava trebale bi primjenjivati privremeni solidarni doprinos na izračunanu dobit neovisno o njezinoj raspodjeli. Fiskalna godina određuje se upućivanjem na pravila koja su na snazi u skladu s nacionalnim pravom država članica.
- (53) Solidarnom doprinosu trebala bi podlijevati samo dobit ostvarena u 2022. i/ili 2023. koja je za više od 20 % veća od prosječne oporezive dobiti ostvarene u četirima fiskalnim godinama koje su počele 1. siječnja 2018. ili nakon tog datuma.
- (54) Tim bi se pristupom osiguralo da dotična poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije dio profitne marže, koja nije rezultat nepredvidivih kretanja na energetske tržištima slijedom agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, mogu iskoristiti za buduća ulaganja ili za osiguravanje svoje financijske stabilnosti tijekom trenutačne energetske krize, među ostalim za energetske intenzivnu industriju. Tim pristupom određivanju osnovice za izračun osiguralo bi se da solidarni doprinos u različitim državama članicama bude proporcionalan. Istodobno bi se utvrđivanjem minimalne stope trebalo osigurati da solidarni doprinos bude i pošten i proporcionalan. Države članice i dalje bi trebale moći primjenjivati stopu višu od 33 % za svoj solidarni doprinos. Time bi se takvim državama članicama trebalo omogućiti da odrede preferiranu stopu koju smatraju prihvatljivom i primjerenom u skladu sa svojim pravnim sustavom.

- (55) Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere kako bi osigurale potpunu primjenu solidarnog doprinosa predviđenog u ovoj Uredbi i trebale bi dogovoriti potrebne prilagodbe nacionalnog prava, osobito kako bi se osigurala pravodobna naplata solidarnog doprinosa, među ostalim na temelju neto prihoda s kojima se solidarni doprinos može prebiti, kako bi se obuhvatila mogućnost odbitka ili nemogućnost odbitka solidarnog doprinosa ili kako bi se obuhvatili tretman gubitaka u prethodnim fiskalnim godinama, dosljedno tretiranje skraćenih fiskalnih godina za poduzeća osnovana 2022. i/ili 2023. ili restrukturiranje ili spajanja poduzeća u svrhu izračuna solidarnog doprinosa.
- (56) Solidarni doprinos trebao bi se iskoristiti za: i. mjere financijske potpore krajnjim kupcima energije, osobito ranjivim kućanstvima, kako bi se ublažili učinci visokih cijena energije; ii. mjere financijske potpore za doprinos smanjenju potrošnje energije; iii. mjere financijske potpore za potporu poduzećima u energetske intenzivnim industrijama; i iv. mjere financijske potpore za razvoj energetske autonomije Unije. Državama članicama također bi trebalo dopustiti da dio prihoda od privremenog solidarnog doprinosa dodijele zajedničkom financiranju. Te mjere zahtijevaju znatnu fleksibilnost kako bi se u obzir uzeli proračunski postupci država članica.

- (57) Upotreba prihoda u te svrhe odražava iznimnu i privremenu prirodu solidarnog doprinosa kao mjere kojom se nastoje smanjiti i ublažiti štetni učinci energetske krize na kućanstva i poduzeća diljem Unije s ciljem zaštite unutarnjeg tržišta i sprečavanja rizika od daljnje fragmentacije. Nagli porast cijena energije utječe na sve države članice. Međutim, zbog razlika u kombinaciji izvora energije nisu sve države članice jednako pogođene i nemaju sve jednako velik fiskalni prostor za poduzimanje potrebnih mjera za zaštitu ranjivih kućanstava i poduzeća. U slučaju izostanka mjere Unije kao što je solidarni doprinos, postoji visok rizik od poremećaja i daljnje fragmentacije unutarnjeg tržišta, što bi štetilo svim državama članicama s obzirom na integriranost energetske tržišta i lanaca vrijednosti. Borba protiv energetske siromaštva i socijalnih posljedica energetske krize, posebno radi zaštite radnika u izloženim industrijama, također je pitanje solidarnosti među državama članicama. Kako bi se maksimalno povećao njegov učinak, prihode od solidarnog doprinosa trebalo bi upotrebljavati koordinirano i/ili putem financijskih instrumenata Unije u duhu solidarnosti.

- (58) Osobito, države članice trebale bi mjere financijske potpore usmjeriti na najranjivija kućanstva i poduzeća, koja su najviše pogođena naglim porastom cijena energije. Time bi se očuvao cjenovni poticaj za smanjenje potražnje za energijom i uštedu energije. Osim toga, usmjeravanje na najranjivija kućanstva ograničene likvidnosti imalo bi pozitivan učinak na ukupnu potrošnju sprečavanjem prekomjernog istiskivanja potrošnje na neenergetska dobra, s obzirom na to da je ta skupina kućanstava sklonija potrošnji prihoda. Osim toga, prihodi od solidarnog doprinosa trebali bi se upotrebljavati za poticanje smanjenja potrošnje energije. U tom bi se pogledu takvi prihodi trebali upotrebljavati, na primjer, za dražbe za smanjenje potražnje ili natječajne programe, snižavanje troškova krajnjih kupaca za kupnju energije za određene količine potrošnje energije ili promicanje ulaganja krajnjih kupaca energije, i ranjivih kućanstava i poduzeća, u obnovljive izvore energije, energetske učinkovitost ili druge tehnologije dekarbonizacije. Prihodi od solidarnog doprinosa trebali bi se upotrebljavati i za financijsku potporu poduzećima u energetske intenzivnim industrijama i regijama koje ovise o tim industrijama. Zbog naglog porasta cijena energije došlo je i do velikog povećanja troškova u energetske intenzivnim industrijama, primjerice u industriji gnojiva. Mjere financijske potpore treba uvjetovati ulaganjima u obnovljive izvore energije, energetske učinkovitost ili druge tehnologije dekarbonizacije. Nadalje, mjere kojima se doprinosi povećanju Unijine autonomnosti u području energetike trebale bi se podupirati ulaganjima u skladu s ciljevima utvrđenima u Komunikaciji Komisije od 8. ožujka 2022. naslovljenoj „REPowerEU: zajedničko europsko djelovanje za povoljniju, sigurniju i održiviju energiju („zajedničko europsko djelovanje REPowerEU”) i u planu REPowerEU, osobito za projekte s prekograničnom dimenzijom.

- (59) Države članice također bi mogle odlučiti dio prihoda od solidarnog doprinosa dodijeliti zajedničkom financiranju mjera namijenjenih smanjenju štetnih učinaka energetske krize, uključujući potporu za zaštitu radnih mjesta te prekvalifikaciju i usavršavanje radne snage, ili promicanju ulaganja u energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora, uključujući prekogranične projekte. Zajedničko financiranje obuhvaća podjelu troškova među državama članicama na osnovi pojedinačnog projekta i mobiliziranje sredstava putem instrumenta Unije, pri čemu su države članice dobrovoljno dodijelile prihode proračunu Unije u duhu solidarnosti.
- (60) Redovito i učinkovito praćenje i izvješćivanje Komisije ključni su za procjenu napretka koji su države članice ostvarile u postizanju ciljeva smanjenja potražnje, provedbi gornje granice tržišnih prihoda, upotrebi viška prihoda i primjeni reguliranih cijena.
- (61) Države članice trebale bi izvijestiti Komisiju o primjeni solidarnog doprinosa na svojem državnom području, kao i o svim izmjenama svojih nacionalnih pravnih okvira u tu svrhu, među ostalim o dodatnom zakonodavstvu koje bi moglo biti potrebno za osiguravanje dosljedne domaće provedbe solidarnog doprinosa.
- (62) Države članice trebale bi izvijestiti i o upotrebi prihoda iz solidarnog doprinosa. Time se osobito osigurava da države članice upotrebljavaju prihode kako je predviđeno u ovoj Uredbi.

- (63) Države članice trebale bi na svojem državnom području primjenjivati solidarni doprinos utvrđen ovom Uredbom, osim ako su donijele ekvivalentne nacionalne mjere. Cilj nacionalne mjere trebao bi se smatrati sličnim općem cilju solidarnog doprinosa utvrđenog ovom Uredbom ako se njime doprinosi cjenovnoj pristupačnosti energije. Trebalo bi se smatrati da nacionalna mjera podliježe sličnim pravilima kao i solidarni doprinos ako obuhvaća djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerije, određuje osnovicu, predviđa stopu i osigurava da se prihodi od nacionalne mjere upotrebljavaju u svrhe usporedive sa svrhama solidarnog doprinosa.
- (64) Solidarni doprinos i pravni okvir Unije kojim se on uređuje trebali bi biti privremeni kako bi se odgovorilo na izvanrednu i hitnu situaciju koja je nastala u Uniji u vezi s naglim porastom cijena energije. Solidarni doprinos trebao bi se primjenjivati kako bi se obuhvatio višak dobiti ostvaren 2022. i/ili 2023. radi rješavanja i ublažavanja štetnih učinaka aktualne energetske krize na kućanstva i poduzeća. Primjenom solidarnog doprinosa na cijelu fiskalnu godinu trebalo bi se omogućiti iskorištavanje viška dobiti u relevantnom razdoblju u javnom interesu ublažavanja posljedica energetske krize, uz istodobno zadržavanje odgovarajuće mjera dobiti za dotična poduzeća.
- (65) Solidarni doprinos trebao bi se primjenjivati samo na fiskalnu godinu 2022. i/ili 2023. Komisija bi do 15. listopada 2023. i do 15. listopada 2024., kada nacionalna tijela razmotre prikupljanje solidarnog doprinosa, trebala preispitati situaciju i podnijeti izvješće Vijeću.

- (66) Ako država članica naiđe na poteškoće u primjeni ove Uredbe, a posebno privremenog solidarnog doprinosa, trebala bi se, prema potrebi, savjetovati s Europskom komisijom u skladu s člankom 4. Ugovora o Europskoj uniji (UEU).
- (67) Zbog svojeg strukturno uvjetovanog društvenog i gospodarskog stanja te zbog svojih fizičkih obilježja najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a ne mogu se povezati s tržištima električne energije Unije. One stoga ne bi trebale biti dužne primjenjivati odredbe koje se odnose na smanjenje bruto potrošnje električne energije tijekom vršnih sati te na gornju granicu tržišnih prihoda. Osim toga, države članice trebale bi imati mogućnost isključenja primjene tih odredaba na električnu energiju proizvedenu u malim izoliranim sustavima ili u malim povezanim sustavima, kako su definirani u Direktivi (EU) 2019/944. Nadalje, zbog svojih specifičnih obilježja Cipar i Malta ne primjenjuju u potpunosti pravnu stečevinu Unije u području energetskeg tržišta. Cipar je potpuno izoliran od transeuropskih energetskeg mreža, dok Malta ima tek ograničenu međupovezanost s njima. Budući da bi diferencirani pristup za te države članice imao samo ograničen učinak na unutarnje energetskeg tržište, Cipar i Malta trebali bi moći dobrovoljno primjenjivati odredbe koje se odnose na smanjenje njihove bruto potrošnje električne energije tijekom vršnih sati te na gornju granicu tržišnih prihoda. Osim toga, ako Cipar odluči primijeniti odredbe o gornjoj granici tržišnih prihoda, te kako bi osigurao stabilnost svojeg elektroenergetskog sustava, on ne bi trebao biti dužan primjenjivati gornju granicu tržišnih prihoda na električnu energiju proizvedenu iz naftnih derivata.
- (68) Volatilnost osnovnih cijena plina uzrokuje poteškoće za energetska poduzeća koja posluju na terminskim tržištima električnom energijom, posebno u pristupu odgovarajućim instrumentima osiguranja. Komisija u suradnji s Europskim nadzornim tijelom za vrijednosne papire i tržišta kapitala i Europskim nadzornim tijelom za bankarstvo procjenjuje pitanja povezana s prihvatljivošću instrumenata osiguranja i marži te moguće načine ograničavanja prekomjerne unutardnevne volatilnosti.

- (69) Nadalje, mjere predviđene u ovoj Uredbi u skladu su s komplementarnim i tekućim radom Komisije u vezi s ciljevima dugoročnog modela tržišta, kako je najavljeno u njezinoj Komunikaciji od 18. svibnja 2022. naslovljenoj „Kratkoročne intervencije na tržištu električne energije i dugoročna poboljšanja modela tržišta električne energije”, koja je objavljena zajedno s planom REPowerEU.
- (70) S obzirom na razmjere energetske krize, razinu njezina društvenog, gospodarskog i financijskog učinka te potrebu za što bržim djelovanjem, ova bi Uredba trebala hitno stupiti na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.
- (71) S obzirom na iznimnu prirodu mjera utvrđenih u ovoj Uredbi i potrebu za njihovom primjenom, posebno tijekom zimske sezone 2022. – 2023., ova Uredba trebala bi se primjenjivati do 31. prosinca 2023.
- (72) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe, odnosno uspostavu hitne intervencije za ublažavanje učinaka visokih cijena energije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog svojeg opsega i učinaka oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja,

DONIJELO JE OVU UREDBU:

Poglavlje I.

Predmet i definicije

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Ovom se Uredbom uspostavlja hitna intervencija za ublažavanje učinaka visokih cijena energije putem izvanrednih, ciljanih i vremenski ograničenih mjera. Cilj je tih mjera smanjiti potrošnju električne energije, uvesti gornju granicu tržišnih prihoda koje određeni proizvođači ostvaruju od proizvodnje električne energije i ciljano ih preraspodijeliti krajnjim kupcima električne energije, omogućiti državama članicama da primijene mjere javne intervencije u cijene opskrbe kupaca iz kategorije kućanstvo i MSP-ova električnom energijom te utvrditi pravila za obvezni privremeni solidarni doprinos poduzeća i stalnih poslovnih jedinica iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija kako bi se doprinijelo cjenovnoj pristupačnosti energije za kućanstva i poduzeća.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se definicije iz članka 2. Uredbe (EU) 2019/943 i članka 2. Direktive (EU) 2019/944. Osim toga, primjenjuju se i sljedeće definicije:

1. „malo i srednje poduzeće” ili „MSP” znači poduzeće kako je definirano u članku 2. Priloga Preporuci Komisije 2003/361/EZ¹;
2. „bruto potrošnja električne energije” znači ukupna opskrba električnom energijom za djelatnosti na državnom području države članice;
3. „referentno razdoblje” znači razdoblje od 1. studenoga do 31. ožujka tijekom pet uzastopnih godina koje prethode danu stupanja na snagu ove Uredbe, počevši s razdobljem od 1. studenoga 2017. do 31. ožujka 2018.;
4. „vršni sati” znači pojedinačni sati u danu u kojima se, na temelju predviđanja operatora prijenosnih sustava i, ako je primjenjivo, nominiranih operatora tržišta električne energije, očekuje da će veleprodajne cijene električne energije za dan unaprijed biti najviše, da će bruto potrošnja električne energije biti najveća ili da će bruto potrošnja električne energije proizvedene iz izvora koji nisu obnovljivi izvori energije kako su navedeni u članku 2. stavku 1. Direktive (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća² biti najveća;

¹ Preporuka Komisije 2003/361/EZ od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća (SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).

² Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.).

5. „tržišni prihod” znači ostvareni prihod koji proizvođač prima u zamjenu za prodaju i isporuku električne energije u Uniji, bez obzira na ugovorni oblik u kojem se odvija takva razmjena, uključujući ugovore o kupnji energije i druge postupke zaštite od rizika fluktuacija na veleprodajnom tržištu električne energije, isključujući bilo kakvu potporu koju dodjeljuju države članice;
6. „namira” znači plaćanje koje je izvršeno i primljeno između ugovornih strana u zamjenu za isporuku i primanje električne energije, ako je primjenjivo, u okviru ispunjavanja obveza ugovornih strana na temelju jedne ili više klirinških transakcija;
7. „nadležno tijelo” znači tijelo kako je definirano u članku 2. točki 11. Uredbe (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća¹;
8. „posrednici” znači subjekti na veleprodajnim tržištima električne energije država članica koje čine otok koji nije povezan s drugim državama članicama s nadmetanjem utemeljenim na jedinici, ako je regulatorno tijelo ovlastilo te subjekte za sudjelovanje na tržištu u ime proizvođača, isključujući subjekte koji prenose višak prihoda izravno krajnjim kupcima električne energije;
9. „višak prihoda” znači pozitivna razlika između tržišnih prihoda proizvođača po MWh električne energije i gornje granice tržišnih prihoda od 180 EUR po MWh električne energije, predviđene u članku 6. stavku 1.;

¹ Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ (SL L 158, 14.6.2019., str. 1.).

10. „otpad” znači svaka tvar ili predmet koji posjednik odbacuje ili namjerava ili mora odbaciti, kako je definiran u članku 3. točki 1. Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹;
11. „ovisnost o neto uvozu” znači, za razdoblje između 1. siječnja 2021. i 31. prosinca 2021., razlika između ukupnog uvoza električne energije i ukupnog izvoza električne energije izražena kao postotak ukupne bruto proizvodnje električne energije u državi članici;
12. „fiskalna godina” znači porezna godina, kalendarska godina ili bilo koje drugo odgovarajuće razdoblje u porezne svrhe kako je definirano nacionalnim pravom;
13. „krajnji kupac energije” znači kupac koji kupuje energiju za vlastitu upotrebu;
14. „krajnji kupac električne energije” znači kupac koji kupuje električnu energiju za vlastitu upotrebu;
15. „poduzeće iz Unije” znači poduzeće s poslovnim nastanom u državi članici za koje se u skladu s poreznim propisima te države članice smatra da je rezident u porezne svrhe u toj državi članici i za koje se, u skladu s uvjetima ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sklopljenog s trećom državom, ne smatra da je rezident u porezne svrhe izvan Unije;
16. „stalna poslovna jedinica” znači stalno mjesto poslovanja smješteno u državi članici putem kojeg se djelomično ili u cijelosti odvija poslovanje poduzeća s poslovnim nastanom u drugoj državi članici, u mjeri u kojoj dobit tog mjesta poslovanja podliježe porezu u državi članici u kojoj je ono smješteno;

¹ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

17. „poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija” znači poduzeća ili stalne poslovne jedinice iz Unije koji ostvaruju najmanje 75 % svojeg prometa od gospodarskih djelatnosti u području vađenja, rudarenja, rafiniranja nafte ili proizvodnje proizvoda koksnih peći, kako je navedeno u Uredbi (EZ) br. 1893/2006 Europskog parlamenta i Vijeća¹;
18. „višak dobiti” znači oporeziva dobit, kako je utvrđena nacionalnim poreznim pravilima u fiskalnoj godini 2022. i/ili fiskalnoj godini 2023. i tijekom njihova cijelog trajanja, ostvarena djelatnostima koje se obavljaju na razini poduzeća i stalnih poslovnih jedinica iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija te koja je za više od 20 % veća od prosjeka oporezive dobiti ostvarenog u četirima fiskalnim godinama koje su počele 1. siječnja 2018. ili nakon tog datuma;
19. „solidarni doprinos” znači privremena mjera namijenjena rješavanju pitanja viška dobiti poduzeća i stalnih poslovnih jedinica iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija kako bi se ublažila izvanredna kretanja cijena na energetske tržištima za države članice, potrošače i poduzeća;
20. „višak prihoda od zagušenja” znači preostali prihodi koji ostaju neiskorišteni nakon dodjele prihoda od zagušenja u skladu s prioritetnim ciljevima utvrđenima u članku 19. stavku 2. Uredbe (EU) 2019/943;

¹ Uredba (EZ) br. 1893/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o utvrđivanju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti NACE Revision 2 te izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90 kao i određenih uredbi EZ-a o posebnim statističkim područjima (SL L 393, 30.12.2006., str. 1.).

21. „donesena ekvivalentna nacionalna mjera” znači zakonodavna, regulatorna ili administrativna mjera koju je država članica donijela i objavila do 31. prosinca 2022. i kojom se doprinosi cjenovnoj pristupačnosti energije.

Poglavlje II.

Mjere koje se odnose na tržište električne energije

ODJELJAK 1.

SMANJENJE POTRAŽNJE

Članak 3.

Smanjenje bruto potrošnje električne energije

1. Države članice nastoje provesti mjere za smanjenje svoje ukupne mjesečne bruto potrošnje električne energije za 10 % u usporedbi s prosjekom bruto potrošnje električne energije u odgovarajućim mjesecima referentnog razdoblja.
2. Pri izračunu smanjenja bruto potrošnje električne energije države članice mogu u obzir uzeti povećanu bruto potrošnju električne energije koja proizlazi iz ostvarenja ciljeva smanjenja potražnje za plinom i općih napora za elektrifikaciju kako bi se postupno ukinula fosilna goriva.

Članak 4.

Smanjenje bruto potrošnje električne energije tijekom vršnih sati

1. Svaka država članica utvrđuje vršne sate koji ukupno odgovaraju minimumu od 10 % svih sati u razdoblju između 1. prosinca 2022. i 31. ožujka 2023.

2. Svaka država članica smanjuje svoju bruto potrošnju električne energije tijekom utvrđenih vršnih sati. Smanjenje postignuto tijekom utvrđenih vršnih sati iznosi najmanje 5 % u prosjeku po satu. Cilj smanjenja izračunava se kao razlika između stvarne bruto potrošnje električne energije za utvrđene vršne sate i bruto potrošnje električne energije koju su predvidjeli operatori prijenosnih sustava u suradnji s regulatornim tijelom, ako je primjenjivo, ne uzimajući u obzir učinak mjera uspostavljenih za postizanje cilja utvrđenog u ovom članku. Predviđanja operatora prijenosnih sustava mogu uključivati povijesne podatke za referentno razdoblje.
3. Država članica može odlučiti postaviti za cilj postotak vršnih sati različit od onog utvrđenog u stavku 1. pod uvjetom da je obuhvaćeno najmanje 3 % vršnih sati i pod uvjetom da je energija uštedjena tijekom tih vršnih sati barem jednaka onoj koja bi bila uštedjena na temelju parametara utvrđenih u stavcima 1. i 2.

Članak 5.

Mjere za postizanje smanjenja potražnje

Države članice mogu odabrati odgovarajuće mjere za smanjenje bruto potrošnje električne energije kako bi ostvarile ciljeve utvrđene u člancima 3. i 4., uključujući proširenje već uvedenih nacionalnih mjera. Te mjere moraju biti jasno definirane, transparentne, proporcionalne, ciljane, nediskriminirajuće i provjerljive, a posebice moraju ispunjavati sve sljedeće uvjete:

- (a) ako se na tržišne prihode dodatno plaća financijska naknada, iznos te naknade utvrđuje se putem postupka otvorenog natječaja;

- (b) uključuju financijsku naknadu samo ako se takva naknada plaća za dodatnu električnu energiju koja nije potrošena u usporedbi s očekivanom potrošnjom u dotičnom satu bez natječaja;
- (c) neopravdano ne narušavaju tržišno natjecanje ni pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije;
- (d) nisu neopravdano ograničene na određene kupce ili skupine kupaca, uključujući neovisne agregatore, u skladu s člankom 17. Direktive (EU) 2019/944; i
- (e) neopravdano ne sprečavaju proces zamjene tehnologija fosilnih goriva tehnologijama koje upotrebljavaju električnu energiju.

ODJELJAK 2.

GORNJA GRANICA TRŽIŠNIH PRIHODA I RASPODJELA VIŠKA PRIHODA I VIŠKA PRIHODA OD ZAGUŠENJA KRAJNJIM KUPCIMA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Članak 6.

Obvezna gornja granica tržišnih prihoda

1. Tržišni prihodi proizvođača ostvareni proizvodnjom električne energije iz izvora iz članka 7. stavka 1. ograničavaju se na najviše 180 EUR po MWh proizvedene električne energije.

2. Države članice osiguravaju da se gornja granica tržišnih prihoda primjenjuje na sve tržišne prihode proizvođača i, prema potrebi, na posrednike koji sudjeluju na veleprodajnim tržištima električne energije u ime proizvođača, neovisno o tržišnom razdoblju u kojem se transakcija odvija i o tome trguje li se električnom energijom bilateralno ili na centraliziranom tržištu.
3. Države članice uvode učinkovite mjere za sprečavanje zaobilaženja obveza proizvođača na temelju stavka 2. One posebice osiguravaju da se gornja granica tržišnih prihoda učinkovito primjenjuje u slučajevima kada su proizvođači pod kontrolom ili u djelomičnom vlasništvu drugih poduzeća, osobito ako su dio vertikalno integriranog poduzeća.
4. Države članice odlučuju hoće li primjenjivati gornju granicu tržišnih prihoda pri namiri u razmjeni energije ili nakon toga.
5. Komisija pruža smjernice državama članicama za provedbu ovog članka.

Članak 7.

Primjena gornje granice tržišnih prihoda na proizvođače električne energije

1. Gornja granica tržišnih prihoda predviđena u članku 6. primjenjuje se na tržišne prihode ostvarene prodajom električne energije proizvedene iz sljedećih izvora:
 - (a) energije vjetra;
 - (b) solarne energije (solarna toplinska i solarna fotonaponska energija);
 - (c) geotermalne energije;
 - (d) hidroenergije bez spremnika;
 - (e) goriva iz biomase (kruta ili plinovita goriva iz biomase), osim biometana;
 - (f) otpada;
 - (g) nuklearne energije;
 - (h) lignita;
 - (i) naftnih derivata;
 - (j) treseta.
2. Gornja granica tržišnih prihoda predviđena u članku 6. stavku 1. ne primjenjuje se na demonstracijske projekte ni na proizvođače čiji su prihodi po MWh proizvedene električne energije već ograničeni kao rezultat državnih ili javnih mjera koje nisu donesene na temelju članka 8.

3. Države članice mogu, osobito u slučajevima kada primjena gornje granice tržišnih prihoda predviđene u članku 6. stavku 1. uzrokuje znatno administrativno opterećenje, odlučiti da se gornja granica tržišnih prihoda ne primjenjuje na proizvođače električne energije u postrojenjima za proizvodnju električne energije instaliranog kapaciteta od najviše 1 MW. Države članice mogu, osobito u slučajevima kada primjena gornje granice tržišnih prihoda predviđene u članku 6. stavku 1. dovodi do rizika od povećanja emisija CO₂ i smanjenja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, odlučiti da se gornja granica tržišnih prihoda ne primjenjuje na električnu energiju proizvedenu u hibridnim postrojenjima koja ujedno upotrebljavaju konvencionalne izvore energije.
4. Države članice mogu odlučiti da se gornja granice tržišnih prihoda ne primjenjuje na prihode ostvarene prodajom električne energije na tržištu energije uravnoteženja i putem naknade za redispečiranje i trgovanje u suprotnom smjeru.
5. Države članice mogu odlučiti da se gornja granica tržišnih prihoda primjenjuje samo na 90 % tržišnih prihoda koji premašuju gornju granicu tržišnih prihoda predviđenu u članku 6. stavku 1.
6. Proizvođači, posrednici i relevantni sudionici na tržištu, kao i, prema potrebi, operatori sustava nadležnim tijelima država članica i, prema potrebi, operatorima sustava i nominiranim operatorima tržišta električne energije dostavljaju sve podatke potrebne za primjenu članka 6., uključujući podatke o proizvedenoj električnoj energiji i povezanim tržišnim prihodima, neovisno o tržišnom razdoblju u kojem se transakcija odvija i o tome trguje li se električnom energijom bilateralno, unutar istog poduzeća ili na centraliziranom tržištu.

Članak 8.
Nacionalne krizne mjere

1. Države članice mogu:

- (a) zadržati ili uvesti mjere kojima se dodatno ograničavaju tržišni prihodi proizvođača koji proizvode električnu energiju iz izvora navedenih u članku 7. stavku 1., uključujući mogućnost razlikovanja tehnologija, kao i tržišni prihodi drugih sudionika na tržištu, uključujući one koji se bave trgovanjem električnom energijom;
- (b) odrediti višu gornju granicu tržišnih prihoda za proizvođače koji proizvode električnu energiju iz izvora navedenih u članku 7. stavku 1., pod uvjetom da njihovi troškovi ulaganja i operativni troškovi premašuju maksimalan iznos utvrđen u članku 6. stavku 1.;
- (c) zadržati ili uvesti nacionalne mjere za ograničavanje tržišnih prihoda proizvođača električne energije iz izvora koji nisu navedeni u članku 7. stavku 1.;
- (d) utvrditi posebnu gornju granicu tržišnih prihoda ostvarenih prodajom električne energije proizvedene iz ugljena;
- (e) na hidroelektrane koje nisu navedene u članku 7. stavku 1. točki (d) primijeniti gornju granicu tržišnih prihoda, ili zadržati ili uvesti takve mjere kojima se dodatno ograničavaju njihovi tržišni prihodi, uključujući mogućnost razlikovanja tehnologija.

2. Mjere iz stavka 1., u skladu s ovom Uredbom:
- (a) moraju biti proporcionalne i nediskriminirajuće;
 - (b) ne smiju ugrožavati signale za ulaganja;
 - (c) moraju osigurati pokrivanje troškova ulaganja i operativnih troškova;
 - (d) ne smiju narušavati funkcioniranje veleprodajnih tržišta električne energije, a osobito ne smiju utjecati na redosljed vrijednosti i formiranje cijena na veleprodajnom tržištu;
 - (e) moraju biti u skladu s pravom Unije.

Članak 9.

Raspodjela viška prihoda od zagušenja koji proizlaze iz dodjele prekozonskog kapaciteta

1. Odstupajući od pravila Unije o prihodu od zagušenja, države članice mogu višak prihoda od zagušenja koji proizlaze iz dodjele prekozonskog kapaciteta iskoristiti za financiranje mjera potpore krajnjim kupcima električne energije u skladu s člankom 10.
2. Upotreba viška prihoda od zagušenja u skladu sa stavkom 1. podliježe odobrenju regulatornog tijela dotične države članice.
3. Države članice obavješćuju Komisiju o upotrebi viška prihoda od zagušenja u skladu sa stavkom 1. u roku od mjesec dana od datuma donošenja relevantne nacionalne mjere.

Članak 10.
Raspodjela viška prihoda

1. Države članice osiguravaju da se sav višak prihoda koji proizlazi iz primjene gornje granice tržišnih prihoda upotrebljava za ciljano financiranje mjera potpore krajnjim kupcima električne energije kojima se ublažava učinak visokih cijena električne energije na te kupce.
2. Mjere iz stavka 1. moraju biti jasno definirane, transparentne, proporcionalne, nediskriminirajuće i provjerljive te ne smiju biti u suprotnosti s obvezom smanjenja bruto potrošnje električne energije predviđenom u člancima 3. i 4.
3. Ako prihodi ostvareni izravno provedbom gornje granice tržišnih prihoda na njihovu državnom području i prihodi ostvareni neizravno prekograničnim sporazumima nisu dostatni za odgovarajuću potporu krajnjim kupcima električne energije, državama članicama dopušta se upotreba drugih odgovarajućih sredstava, kao što su proračunska sredstva, u istu svrhu i pod istim uvjetima.
4. Mjere iz stavka 1. mogu na primjer uključivati:
 - (a) dodjelu financijske naknade krajnjim kupcima električne energije za smanjenje njihove potrošnje električne energije, među ostalim putem dražbi za smanjenje potražnje ili natječajnih programa;
 - (b) izravne prijenose krajnjim kupcima električne energije, među ostalim razmjernim smanjenjima mrežnih tarifa;

- (c) naknadu opskrbljivačima koji nakon državne ili javne intervencije u određivanju cijena u skladu s člankom 13. moraju isporučivati električnu energiju kupcima po cijeni nižoj od troškova;
- (d) snižavanje troškova kupnje električne energije krajnjih kupaca električne energije, među ostalim za ograničenu količinu potrošene električne energije;
- (e) promicanje ulaganja krajnjih kupaca električne energije u tehnologije dekarbonizacije, obnovljive izvore energije i ulaganja u energetska učinkovitost.

Članak 11.

Sporazumi između država članica

1. U situacijama u kojima ovisnost države članice o neto uvozu iznosi 100 % ili više, do 1. prosinca 2022. sklapa se sporazum o primjerenoj podjeli viška prihoda između države članice uvoznice i glavne države članice izvoznice. Sve države članice mogu u duhu solidarnosti sklopiti takve sporazume koji mogu obuhvaćati i prihode koji proizlaze iz nacionalnih kriznih mjera na temelju članka 8., uključujući djelatnosti trgovanja električnom energijom.
2. Komisija pomaže državama članicama tijekom cijelog pregovaračkog procesa te potiče i olakšava razmjenu najboljih praksi među državama članicama.

ODJELJAK 3.

MJERE ZA MALOPRODAJNO TRŽIŠTE

Članak 12.

Privremeno proširenje javnih intervencija u cijene električne energije na MSP-ove

Odstupajući od pravila Unije o javnim intervencijama u cijene, države članice mogu provoditi javne intervencije u cijene opskrbe MSP-ova električnom energijom. Takve javne intervencije:

- (a) u obzir uzimaju godišnju potrošnju korisnika u posljednjih pet godina i njima se zadržava poticaj za smanjenje potražnje;
- (b) u skladu su s uvjetima utvrđenima u članku 5. stavcima 4. i 7. Direktive (EU) 2019/944;
- (c) prema potrebi, u skladu su s uvjetima utvrđenima u članku 13. ove Uredbe.

Članak 13.

Privremena mogućnost određivanja cijena električne energije nižih od troškova

Odstupajući od pravila Unije o javnim intervencijama u cijene, pri provedbi javnih intervencija u cijene opskrbe električnom energijom u skladu s člankom 5. stavkom 6. Direktive (EU) 2019/944 ili člankom 12. ove Uredbe države članice mogu iznimno i privremeno odrediti cijenu opskrbe električnom energijom koja je niža od troškova ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

- (a) mjera obuhvaća ograničenu količinu potrošnje i njome se zadržava poticaj za smanjenje potražnje;
- (b) nema diskriminacije među opskrbljivačima;
- (c) opskrbljivači dobivaju naknadu za opskrbu po cijeni nižoj od troškova; i
- (d) svi opskrbljivači imaju pravo dati ponude po cijeni za opskrbu električnom energijom koja je niža od troška na istoj osnovi.

Poglavlje III.

**Mjere koje se odnose na sektore sirove nafte,
prirodnog plina, ugljena i rafinerija**

Članak 14.

Potpora krajnjim kupcima energije putem privremenog solidarnog doprinosa

1. Višak dobiti koji ostvaruju poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija podliježe obveznom privremenom solidarnom doprinosu, osim ako su države članice donijele ekvivalentne nacionalne mjere.
2. Države članice osiguravaju da donesene ekvivalentne nacionalne mjere imaju slične ciljeve i podliježu sličnim pravilima kao privremeni solidarni doprinos na temelju ove Uredbe te da se njima ostvaruju prihodi koji su usporedivi ili viši u odnosu na procijenjene prihode od solidarnog doprinosa.
3. Države članice do 31. prosinca 2022. donose i objavljuju mjere kojima se provodi obvezni privremeni solidarni doprinos iz stavka 1.

Članak 15.

Osnovica za izračun privremenog solidarnog doprinosa

Privremeni solidarni doprinos za poduzeća i stalne poslovne jedinice iz Unije koji obavljaju djelatnosti u sektorima sirove nafte, prirodnog plina, ugljena i rafinerija, uključujući one koji su dio konsolidirane skupine isključivo u porezne svrhe, izračunava se na temelju oporezive dobiti, kako je utvrđena nacionalnim poreznim pravilima, u fiskalnoj godini 2022. i/ili fiskalnoj godini 2023. i tijekom njihova cijelog trajanja, koja je za više od 20 % veća od prosjeka oporezive dobiti, kako je utvrđeno nacionalnim poreznim pravilima, u četirima fiskalnim godinama koje su počele 1. siječnja 2018. ili nakon tog datuma. Ako je prosjek oporezive dobiti u tim četirima fiskalnim godinama negativan, prosječna oporeziva dobit iznosi nula za potrebe izračuna privremenog solidarnog doprinosa.

Članak 16.

Stopa za izračun privremenog solidarnog doprinosa

1. Stopa koja se primjenjuje za izračun privremenog solidarnog doprinosa iznosi najmanje 33 % osnovice iz članka 15.
2. Privremeni solidarni doprinos primjenjuje se uz redovne poreze i namete koji su primjenjivi u skladu s nacionalnim pravom države članice.

Članak 17.

Upotreba prihoda od privremenog solidarnog doprinosa

1. Države članice upotrebljavaju prihode od privremenog solidarnog doprinosa tako da se ostvari dovoljno pravodoban učinak u bilo koju od sljedećih svrha:
 - (a) mjere financijske potpore krajnjim kupcima energije, a posebno ranjivim kućanstvima, kako bi se ciljano ublažili učinci visokih cijena energije;
 - (b) mjere financijske potpore za doprinos smanjenju potrošnje energije, kao što su dražbe za smanjenje potražnje ili natječajni programi, snižavanje troškova krajnjih kupaca za kupnju energije za određene količine potrošnje i promicanje ulaganja krajnjih kupaca energije u obnovljive izvore energije, strukturna ulaganja u energetske učinkovitost ili ulaganja u druge tehnologije dekarbonizacije;
 - (c) mjere financijske potpore za potporu poduzećima u energetski intenzivnim industrijama, pod uvjetom da su uvjetovane ulaganjima u obnovljive izvore energije, energetske učinkovitost ili druge tehnologije dekarbonizacije;
 - (d) mjere financijske potpore za razvoj energetske autonomije, osobito ulaganja u skladu s ciljevima plana REPowerEU utvrđenima u planu REPowerEU i zajedničkom europskom djelovanju REPowerEU, kao što su projekti s prekograničnom dimenzijom;

- (e) u duhu međusobne solidarnosti države članice mogu dodijeliti dio prihoda od privremenog solidarnog doprinosa za zajedničko financiranje mjera za smanjenje štetnih učinaka energetske krize, uključujući potporu za zaštitu radnih mjesta te prekvalifikaciju i usavršavanje radne snage, ili promicanje ulaganja u energetske učinkovitost i energiju iz obnovljivih izvora, uključujući prekogranične projekte, i mehanizam Unije za financiranje energije iz obnovljivih izvora predviđen u članku 33. Uredbe (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća¹.

2. Mjere iz stavka 1. moraju biti jasno definirane, transparentne, proporcionalne, nediskriminirajuće i provjerljive.

Članak 18.

Privremena priroda solidarnog doprinosa

Solidarni doprinos koji države članice primjenjuju u skladu s ovom Uredbom privremene je prirode. Primjenjuje se samo na višak dobiti ostvaren u fiskalnim godinama iz članka 15.

¹ Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1.).

Poglavlje IV.

Završne odredbe

Članak 19.

Praćenje i izvršavanje

1. Nadležno tijelo svake države članice prati provedbu mjera iz članaka od 3. do 7. te 10., 12. i 13. na svojem državnom području.
2. Što je prije moguće nakon stupanja na snagu ove Uredbe, a najkasnije 1. prosinca 2022., države članice izvješćuju Komisiju o planiranim mjerama za postizanje smanjenja potražnje koje se zahtijevaju u skladu s člankom 5. i sporazumima među državama članicama sklopljenima u skladu s člankom 11.
3. Države članice do 31. siječnja 2023. i ponovno do 30. travnja 2023. izvješćuju Komisiju o sljedećem:
 - (a) smanjenju potražnje postignutom u skladu s člancima 3. i 4. te mjerama uvedenima kako bi se postiglo smanjenje u skladu s člankom 5.;
 - (b) višku prihoda ostvarenom u skladu s člankom 6.;
 - (c) mjerama koje se odnose na raspodjelu viška prihoda primijenjenu radi ublažavanja učinka visokih cijena električne energije na krajnje kupce električne energije u skladu s člankom 10.;
 - (d) svim javnim intervencijama u cijene opskrbe električnom energijom iz članaka 12. i 13.

4. Države članice izvješćuju Komisiju o sljedećem:
- (a) uvođenju privremenog solidarnog doprinosa na temelju članka 14., među ostalim o fiskalnoj godini u kojoj odnosno fiskalnim godinama u kojima će ga primjenjivati, do 31. prosinca 2022.;
 - (b) svim naknadnim izmjenama nacionalnog pravnog okvira, u roku od mjesec dana od dana objave u svojem nacionalnom službenom listu;
 - (c) upotrebi prihoda u skladu s člankom 17., u roku od mjesec dana od dana kada prikupe prihode u skladu s nacionalnim pravom;
 - (d) donesenim ekvivalentnim nacionalnim mjerama iz članka 14., do 31. prosinca 2022.; države članice također dostavljaju procjenu iznosa prihoda ostvarenih tim donesenim ekvivalentnim nacionalnim mjerama i upotrebe tih prihoda u roku od mjesec dana od dana kada prikupe prihode u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 20.

Preispitivanje

1. Komisija do 30. travnja 2023. provodi preispitivanje poglavlja II. s obzirom na opće stanje opskrbe električnom energijom i cijene električne energije u Uniji te Vijeću podnosi izvješće o glavnim nalazima tog preispitivanja. Na temelju tog izvješća Komisija osobito može, ako je to opravdano gospodarskim okolnostima ili funkcioniranjem tržišta električne energije u Uniji i pojedinačnim državama članicama, predložiti produljenje razdoblja primjene ove Uredbe, izmjenu gornje granice tržišnih prihoda utvrđene u članku 6. stavku 1. i izvora za proizvodnju električne energije iz članka 7. stavka 1. na koje se ona primjenjuje, ili izmjenu poglavlja II. na drugi način.

2. Komisija do 15. listopada 2023. i ponovno do 15. listopada 2024. provodi preispitivanje poglavlja III. s obzirom na opće stanje sektora fosilnih goriva i ostvarenog viška dobiti te Vijeću podnosi izvješće o glavnim nalazima tog preispitivanja.

Članak 21.

Odstupanja

1. Članci od 4. do 7. ne primjenjuju se na najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a koje se ne mogu povezati s tržištem električne energije Unije.
2. Države članice mogu odlučiti da neće primjenjivati članke od 4. do 7. na električnu energiju proizvedenu u malim izoliranim sustavima ili u malim povezanim sustavima.
3. Članci od 4. do 7. nisu obvezujući za Cipar i Maltu. Ako Cipar odluči primijeniti članke od 4. do 7., članak 6. stavak 1. ne primjenjuje se na električnu energiju proizvedenu iz naftnih derivata.

Članak 22.

Stupanje na snagu i primjena

1. Ova Uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

2. Ne dovodeći u pitanje obvezu da se osigura raspodjela viška prihoda u skladu s člankom 10. i da se prihodi od privremenog solidarnog doprinosa upotrijebe u skladu s člankom 17. te ne dovodeći u pitanje obvezu izvješćivanja iz članka 20. stavka 2., ova se Uredba primjenjuje do 31. prosinca 2023., podložno sljedećem:

- (a) članak 4. primjenjuje se od 1. prosinca 2022. do 31. ožujka 2023.;
- (b) članci 5. i 10. primjenjuju se od 1. prosinca 2022.;
- (c) članci 6., 7. i 8. primjenjuju se od 1. prosinca 2022. do 30. lipnja 2023.;
- (d) članak 20. stavak 2. primjenjuje se do 15. listopada 2024.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u ...

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
